

Joe Speedboot

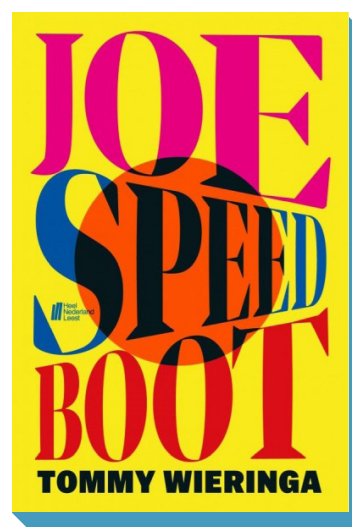
Tommy Wieringa

Joe Speedboot is een roman over liefde en rivaliteit. Fransje Hermans is zwaar gehandicapt door een ernstig ongeluk. Hij is zijn spraakvermogen voorgoed verloren en is bijna geheel verlamd. Zijn wereld, op de middelbare school en daarbuiten, verandert compleet door de komst van twee nieuwkomers: lefgozer, bommenlegger en vliegtuigbouwer Joe Speedboot en de beeldschone Picolien Jane Eilander uit Zuid-Afrika. Joe wordt zijn held en PJ zijn droom. Samen met Engel Eleveld en Christof Maandag vormen zij een hechte vriendengroep. Al blijft Fransje de buitenstaander en observator.

Inhoud

Verwerkingsopdrachten

- Opdracht 1 – Promotieposter
- Opdracht 2 – Discussiëren
- Opdracht 3 – Hoe weet je dat?
- Opdracht 4 – Karakterprofiel
- Opdracht 5 – Close reading

Aan de slag!

De leerlingen lezen zelfstandig, eventueel in de klas, het boek. We raden aan om een datum af te spreken waarop de leerlingen het boek uit moeten hebben, zodat je weet wanneer je met de lessen kunt beginnen. Het boek kan redelijk complex zijn, mede door het taalgebruik, dus geef leerlingen voldoende tijd om het boek in hun eigen tempo te lezen.

Als de leerlingen het boek gelezen hebben, is er de mogelijkheid om een of meer van de vijf verwerkingsopdrachten aan te bieden. Kies de opdracht(en) uit die het best aansluit(en) op de belevingswereld van jouw leerlingen. Bij verwerkingsopdracht 3, 4 en 5 is een antwoordblad gemaakt (zie bijlage 2). Hierop staan de mogelijke antwoorden die de leerlingen kunnen geven.

Kerdoelen

Voor elke les zijn lesdoelen geformuleerd. De lesdoelen sluiten aan bij de volgende kerndoelen:

Nederlands

- Kerndoel 1. De leerling leert zich mondeling en schriftelijk begrijpelijk uit te drukken.
- Kerndoel 2. De leerling leert zich te houden aan conventies (spelling, grammaticaal, correcte zinnen, woordgebruik) en leert het belang van die conventies te zien.
- Kerndoel 6. De leerling leert deel te nemen aan overleg, planning, discussie in een groep.
- Kerndoel 8. De leerling leert verhalen, gedichten en informatieve teksten te lezen die aan zijn belangstelling tegemoet komen en zijn belevingswereld uitbreiden.

Opdracht 1 Promotieposter

Waarom je dit boek moet lezen

Joe Speedboot is niet het makkelijkste boek om te lezen, zeker niet qua taalgebruik. Dit kan leerlingen afschrikken. Toch komt het boek nog voor op de leeslijst. In deze opdracht denken de leerlingen na over hoe je een boek promoot (dat je verplicht moet lezen). Wat haal je uit een boek waardoor het de moeite waard is om het te lezen? Ze gaan alleen, in tweetallen of in groepjes aan de slag met een promotieposter. Het doel van de poster is dat de leerlingen anderen overtuigen om *Joe Speedboot* (toch) te lezen.

De leerlingen op weg helpen

Praat met de leerlingen over het maken van een poster: waar moet je op letten, hoe zorg je ervoor dat de poster anderen overtuigt, hoe zorg je ervoor dat de poster opvalt? Laat de leerlingen eventueel enkele voorbeelden zien.

De poster moet aan een aantal eisen voldoen:

- de poster moet overtuigen: hij moet anderen aansporen *Joe Speedboot* te lezen.
- de poster bevat een aansprekende titel.
- de tekst is kort, bondig en grammaticaal correct.
- de leerlingen geven minstens drie argumenten waarom anderen het boek moeten lezen.
- de poster bevat afbeeldingen of illustraties die de tekst ondersteunen en passen bij het boek.
- de poster bevat een 'lees verder-tip': de leerlingen noemen drie titels van boeken die aansluiten bij (een van) de thema's uit *Joe Speedboot*, die je ook zou moeten lezen.

Evaluatie

Hang de posters als ze af zijn op in het lokaal. Laat de leerlingen voor elke poster een tip en een top op een post-it schrijven, die ze vervolgens op of bij de poster plakken. Welke poster spoort het meest aan om *Joe Speedboot* te gaan lezen? Waar komt dit volgens hen door? Ga hierover samen in gesprek.

Doel

De leerlingen

- promoten het boek *Joe Speedboot* door middel van argumenten.
- maken een promotieposter

Materialen

- A3-papier
- kleurpotloden en stiften
- post-its

Opdracht 2 Discussiëren

Stellingen

De leerlingen gaan in groepjes van vier in discussie over een stelling. Verdeel de stellingen onder de groepjes. In elk groepje krijgen de leerlingen een 'rol': er zijn twee leerlingen voor de stelling en twee leerlingen tegen. Ze bedenken minimaal twee argumenten voor of twee argumenten tegen. Spoor de leerlingen aan om ook tegenargumenten te bedenken en kritische vragen te stellen. Waar nodig gebruiken ze voorbeelden uit het boek ter onderbouwing.

De leerlingen kunnen in discussie gaan over onderstaande stellingen:

- Het hoofdthema van het boek is verraad.
- In het boek, dat uit 2006 komt, spreekt Fransje een aantal keer over 'neger'. Dit soort woorden moet je aanpassen naar het nu.
- Nieuwkomers in een dorp blijven buitenstaanders, net als in Lomark.
- Dorpen lopen achter op steden.
- Mensen in een rolstoel worden anders behandeld.
- Dit boek is literatuur.
- Fransje verdedigt in de kroeg zijn broer Dirk. Familie moet je altijd verdedigen, ook al heb je een hekel aan diegene.
- Je mag nooit daten met de ex van je beste vriend of vriendin.

Bespreek de stellingen vervolgens klassikaal na. Wat is er allemaal besproken in de groepjes? Welke argumenten kwamen naar voren?

Differentiatie

- Gebruik de werkvorm 'Ga staan als...'. De leerlingen beantwoorden de stellingen voor zichzelf. Als ze het eens zijn met de stelling gaan ze staan. Zijn ze het oneens met de stelling, dan blijven ze zitten. Vraag een aantal leerlingen hun antwoord te onderbouwen. Stimuleer de klas om vragen te stellen.
- Trek een (denkbeeldige) lijn in het lokaal. Deze lijn loopt van 0 (oneens) naar 10 (eens). De leerlingen beantwoorden de stelling door op de lijn te gaan staan. Het middenstuk (getal 5) moet leeg blijven, de leerlingen moeten dus kiezen. Bespreek de antwoorden van de leerlingen na en laat ze vervolgens nogmaals dezelfde stelling horen. Zijn ze van gedachten veranderd door naar elkaar te luisteren, of blijven ze bij hun eerste ingeving?

Doel

De leerlingen

- discussiëren over stellingen.
- onderbouwen hun antwoorden.

Opdracht 3 Hoe weet je dat?

Thema's

Er zijn diverse thema's die bij *Joe Speedboot* passen. Schrijf van tevoren op zes losse vellen papier op A3-formaat een thema uit het boek: verraad, familie en vriendschap, liefde, falen, ambitie, identiteit en zelfontdekking. Dit zijn de zes themaposters. Hang de themaposters op in het lokaal.

De leerlingen bekijken de thema's en kiezen er allemaal vier uit die ze bij het boek vinden passen. Vraag de leerlingen om het antwoord op de vraag 'Hoe weet je dat dit thema bij het boek past?' op een post-it te schrijven. Ze kunnen hun antwoord onderbouwen met een voorbeeld of kort citaat uit het boek. Dit doen ze voor vier thema's.

Welk personage past?

Vraag de leerlingen om een personage te koppelen aan elk thema dat ze gekozen hebben. Ze schrijven de naam van het personage op een andere kleur post-it en schrijven erbij wat dat personage volgens hen met het thema te maken heeft. Ze geven er weer een voorbeeld uit het boek bij. Mogelijk vinden ze één personage bij meerdere thema's passen. Ze schrijven die naam dan op verschillende post-its, zodat ze per thema kunnen uitleggen waarom dit personage erbij past.

Meeste stemmen

Pas als alle leerlingen hun post-its over de thema's en de personages af hebben, plakken ze deze op de bijbehorende themaposters. Welke thema's zijn het vaakst gekozen? Misten de leerlingen nog thema's? Welke personages passen volgens hen bij de thema's? Bespreek ook de argumenten die de leerlingen hebben opgeschreven en laat hen deze eventueel toelichten.

Doel

De leerlingen

- bespreken de thema's in *Joe Speedboot*.
- koppelen personages aan thema's.
- onderbouwen hun antwoorden met voorbeelden uit *Joe Speedboot*.

Materialen

- boek *Joe Speedboot*
- A3-papier
- post-its in verschillende kleuren

Opdracht 4 Karakterprofiel

Karakterprofiel

Hebben de leerlingen de personages hetzelfde ervaren? Ze gaan aan de slag met een karakterprofiel van een van de personages: Fransje, Joe, Picolien Jane (PJ), Christof of Engel. Laat de leerlingen in elk geval onderstaande vragen beantwoorden. Ze onderbouwen hun antwoorden met voorbeelden en citaten uit het boek.

- Hoe omschrijf je het karakter van het personage?
- Welke kenmerken ben je te weten gekomen (uiterlijk, geslacht, seksuele voorkeur, leeftijd)?
- Maakt het personage een ontwikkeling door? Zo ja, welke ontwikkeling? Zo nee, welk gedrag of welke handelingen zie je steeds terugkomen?
- Welke relaties heeft het personage (vriendschap, liefde, vijanden)? Is er een relatie die verandert of zich ontwikkelt gedurende het verhaal?
- Heeft het personage iets bijzonders? Iets dat het personage onderscheidt van de andere personages? Of is het personage redelijk stereotiep?
- Veel personages in het verhaal krijgen of kiezen een bijnaam. Heeft jouw personage een bijnaam?
Zo ja, zegt die bijnaam iets over het personage, bijvoorbeeld over zijn of haar uiterlijk of karakter? Krijg je een positief of negatief gevoel bij die bijnaam? Welke andere bijnaam zou bij het personage passen?
Zo nee, welke bijnaam zou bij het personage passen?
- Krijg je veel of weinig informatie over het personage?

Ontwikkelingen personages en relaties

Bespreek de karakterprofielen klassikaal. Informeer welke personages de leerlingen gekozen hebben. Schrijf de gekozen personages op het bord en laat enkele leerlingen hun belangrijkste bevindingen in steekwoorden erbij schrijven. Vervolgens vullen de andere leerlingen deze bevindingen aan. Hebben de leerlingen over elk personage evenveel informatie gekregen? Wat is het effect hiervan? Is het ene personage daarvoor mogelijk oppervlakkiger dan het andere?

Besteed extra aandacht aan de relaties tussen de personages onderling. Hoe ontwikkelen die relaties zich gedurende het verhaal? Zorgen die ontwikkelingen ook voor persoonlijke ontwikkelingen bij een personage? Of zorgen de persoonlijke ontwikkelingen juist voor ontwikkelingen binnen hun relaties met andere personages?

Doel

De leerlingen

- maken een karakterprofiel van een (hoofd) personage.
- beschrijven de ontwikkeling van een (hoofd)personage.
- praten over vertelperspectief en focalisatie.

Materialen

- boek *Joe Speedboot*
- lijntjespapier

Fransje spreekt een aantal keer over zijn relaties met andere personages in de vorm van een driehoek. Welke driehoeksrelaties kunnen de leerlingen onderscheiden? Laat hen deze in chronologische volgorde op het bord tekenen, zodat de relatie-ontwikkelingen binnen het verhaal goed zichtbaar worden.

Verder werken aan dit onderwerp?

Bespreek met de leerlingen dat je je onder andere een beeld vormt van een personage op basis van de beschrijvingen en het gedrag van dat personage in het verhaal. Het vertelperspectief en de focalisatie, door wiens ogen je naar een verhaal kijkt, spelen hierbij een belangrijke rol. Wanneer je door de ogen van één personage kijkt, kun je een vertekend beeld van dit personage krijgen. Je krijgt namelijk geen inzicht in hoe anderen dit personage zien. Wanneer je de visie van verschillende personages leest, krijg je vaak een completer beeld van het personage.

Vraag de leerlingen hoe dit zit in *Joe Speedboot*. Van wie krijgen ze de meeste informatie over de karakters van de personages in het verhaal? Kijken ze door de ogen van één of meer personages? Kijken alle personages hetzelfde naar een personage of zit daar verschil in?

Tip!

Vinden de leerlingen het lastig om bovenstaande vragen te beantwoorden? Geef dan als voorbeeld de verschillende perspectieven op PJ. Je kijkt naar haar door verschillende ogen. PJ is de droomvrouw van Fransje, maar PJ's ex, Vriend Schrijver, ziet haar heel anders. Hoe kijkt die ex naar PJ? En hoe kijkt Fransje na het lezen van het boek van Vriend Schrijver naar PJ? Kom je te weten hoe Joe over PJ denkt? En Christof?

Opdracht 5 Close reading

Hoe zou jij je voelen? Wat zou jij doen?

Je laat steeds een leerling een van de boekfragmenten voorlezen die je vindt in bijlage 1. Je kunt ervoor kiezen de fragmenten te printen, maar de leerlingen kunnen ze ook opzoeken in hun exemplaar van *Joe Speedboot*. Kies een aantal fragmenten uit die je de leerlingen laat voorlezen.

Zodra de leerling klaar is met voorlezen, vraag je aan een van de andere leerlingen: 'Hoe zou jij je voelen?' of 'Wat zou jij doen?'. Het is de bedoeling dat die leerling het eerste zegt wat in hem of haar opkomt, zonder hier uitvoerig over na te denken. Vervolgens kies je enkele andere leerlingen uit die hierop reageren. Hadden zij dezelfde (primaire) reactie of een andere?

Bij elk fragment in de bijlage staan extra verdiepende vragen die de leerlingen uitdagen om de passage nog eens te bestuderen en hier vervolgens over te praten.

Differentiatie

Laat de leerlingen zelf een passage kiezen om voor te lezen en laat hen vervolgens zelf iemand kiezen aan wie ze de vraag 'Hoe zou jij je voelen?' of 'Wat zou jij doen?' stellen.

Extra

Wil je nog meer doen met close reading, lees dan verder.

Langdradig of vlot?

Het boek is verdeeld in twee delen: 'Penseel' en 'Zwaard'. Het tweede deel 'Zwaard' leest vlotter dan het eerste deel 'Penseel', dat wat langdradiger is. Hebben de leerlingen dit ook gemerkt tijdens het lezen? De titels van de twee delen geven mogelijk ook al een hint. Waar denken de leerlingen aan bij een penseel? En bij een zwaard?

Bespreek met de leerlingen welke elementen in het boek ervoor zorgen dat het ene deel vlotter leest dan het andere. Denk aan: gebeurtenissen, actieve of passieve zinnen, lange of korte beschrijvingen, veel of weinig dialogen.

Doel

De leerlingen

- geven een eerste reactie op een fragment uit het boek.
- wisselen gedachten uit over maatschappelijke vragen.
- leggen uit welke elementen een tekst vlot of langdradig maken.

Benodigheden

- bijlage 1: Boekfragmenten